

روش پرسش و پاسخ

پرسش و پاسخ روشی است که معلم به وسیله ی آن، شاگرد را به تفکر درباره ی مفهومی جدید یا بیان مطلبی تشویق می کند. در این روش، شاگرد تلاش می کند با کوشش های ذهنی، از معلوم به مجهول حرکت کند. این روش را روش سقراطی نیز گفته اند. سقراط معتقد بود که دانش در طبیعت افراد وجود دارد، کافی است که معلم زمینه را مساعد کند و به شاگرد کمک نماید تا او خود به دانش مورد نظر برسد. او از این جهت کار خود را به مامایی تشبیه می کرد. سقراط در جلسات بحث با شاگردانش، ابتدا به انتقال اطلاعات یا پاسخ به سؤال یا مسأله ای نمی پرداخت، بلکه از راه پرسش های متوالی، افراد را به تفکر وامی داشت و آنان را قدم به قدم هدایت می کرد تا خود جواب درست را کشف کنند.

در روش پرسش و پاسخ نیز معلم هنگام جلب توجه شاگرد به مطلب یا درس جدید و تدریس آن، مستقیماً به بیان مطلب نمی پردازد، بلکه با طرح سؤال های برنامه ریزی می کند تا خودشان به کشف مفاهیم جدید توفیق یابند. این روش برای مرور مطالبی که قبلاً آموخته شده یا ارزشیابی میزان درکی که شاگردان از مفهوم درس دارند و برای پرورش قدرت تفکر و استدلال آنان، روش بسیار مؤثری است. اما سؤالات باید با توجه به زمینه های علمی شاگردان

طرح کردند و به گونه‌ای مطرح شوند که توه آنان را برانگیزد و ذهن آنان را به حرکت درآورد.

در کلاس‌های پرجمعیت، معلم باید ترتیبی اتخاذ کند که همه‌ی شاگردان در جریان فعالیت‌های آموزشی قرار گیرند و فعالانه به اندیشه و پرسش و پاسخ بپردازند. از طرف دیگر، معلم باید به شاگردان فرصت کافی برای تفکر و تأمل و پاسخ دادن بدهد.

روش پرسش و پاسخ بر سه اصل متکی است:

۱. وجود سؤال یا مسأله‌ای که کنجکاوی شاگردان را برانگیزد و آنان را وادار به تلاش ذهنی کند؛

۲. طرح سؤال‌های متوالی برای تداوم فعالیت‌های ذهنی؛

۳. هدایت تلاش ذهن برای کشف آگاهانه مسأله، به‌طوری که نتیجه‌ی آن به خلاقیت فکری و کسب دانش منجر شود.

هدف از روش پرسش و پاسخ

هدف از روش پرسش و پاسخ، تشخیص و تحریک تفکر، توانایی‌ها و علایق، تقویت قدرت استدلال، سنجش و قضاوت، استفاده از تجارب و دانسته‌های گذشته و ایجاد اعتماد به نفس در شاگردان است.

محاسن روش پرسش و پاسخ

۱. موجب تقویت اعتماد به نفس در شاگردان می‌شود.
۲. منجر به ایجاد علاقه و تقویت تفکر خلاق در شاگردان می‌شود.
۳. استدلال و قدرت اظهار نظر شاگردان را تقویت می‌کند.
۴. شاگردان را به شرکت در بحث و فعالیت‌های آموزشی و در نتیجه یادگیری مؤثر تشویق می‌کند.
۵. انگیزه‌ی فعالیت، مطالعه و تحقیق را در شاگردان افزایش می‌دهد.

محدودیت‌های روش پرسش و پاسخ

۱. این روش برای کلاس‌های پرجمعیت مناسب نیست.
۲. این روش مستلزم هدف‌های مشخص و صرف وقت بسیار است.
۳. در صورت عدم تسلط و مهارت معلم، ممکن است به پراکندگی و انحراف بحث بینجامد.
۴. در همه‌ی دروس قابل اجرا نیست.